

1 OPAKUJEME UČIVO 4. ROČNÍKA

HLÁSKA. DELENIE HLÁSOK

MOJE POZNÁMKY hlásky/samohlásky, dvojhlásky a spoluhlásky/samohlásky/krátke/dlhé/spoluhlásky/(d, t, n, l, k, g, h, ch)/obojaké (b, p, m, v, r, z, s, f)/znelosti/znelé

1. skupina: *správne* – kukurica/*nesprávne* – hrach (1), mrkva (2), paprika (3), paradajka (4)
2. skupina: *správne* – hrozno, jablko, ostružina/*nesprávne* – hruška (2), marhuľa (3), černica (3)
3. skupina: samostatná práca
2. samostatná práca
3. PES KAČKA MYŠ/LIENKA LEV ŤAVA LOS/SOVA RAK
4. žltou farbou – delo, telo, ticho, lipa, nedeľa, divadlo, nejaký, nikto, lepidlo, delenie, deti, list, leto, hodiny; červenou farbou – teda, teraz, tikot

VYBRANÉ SLOVÁ

MOJE POZNÁMKY vybrané slová/b, p, m, v, r, z, s, f/domáceho

1. a) nazývať, býk, zvyk, výr, syn, hmyz, rýľ, jazyk, my, byť, Bystrica, pykať, syr, vy, byť
b) VÝBORNÁ PRÁCA
2. 1 – ryba, 2 – býk, 3 – sýkorka, 4 – korytnačka, 5 – kobyľa, 6 – rys, 7 – vyžľa, 8 – myš, 9 – sysel, 10 – vydra
3. samostatná práca
4. myši, vysoko, kopyta, ozýva, myje, vyššie, pýcha, syn, sýty, zvyk
5. vybrané slová: aby, kryhy, koryta, premýšľať, ryby
slová odvodené od vybraných slov: rybári, rybárske, vyrýľujú, rybačke, rybársky, rybku, rybári
6. vyť (vydávať prenikavý zvuk) – viť (zapleť, zväzovať)
vír (prudký pohyb vody/vzduchu okolo zvislej osi) – výr (veľká sova)
pisk (hvizd, piskot) – pysk (predná časť papule)
Rím (hl. mesto Talianska) – rým (zvuková zhoda na konci veršov)
sýta (najedená) – sitá (nástroje na osievanie)
pichá (bodá) – pýcha (namyslenosť)
byť (existovať) – biť (udierať)
7. samostatná práca
8. samostatná práca
9. V zimný sychravý deň obyčajne sneží. Keď sa sneh začne sypať, zvyčajne sa tvoria záveje. Nemusíš byť preto pyšný, že ti to v hlave dobre myslí. Nemusíš sa pýriť, keď sa budeš mýliť. Keď to nevieš, opýtaj sa, aby si bol bystrý, veď chytrý človek sa môže mýliť. Orol krúži vysoko, krtko ryje hlboko, myš sa v skrini skrýva, dobre sa jej tam býva.
10. Z lesa sa ozýval ryk jeleňa, vŕtie vlčice a vír vydával čudné zvuky. Mesiac jasne svietil a ožaroval celý les-les. V neďalekom sa myhli jaťierku rby. Zrazu sa ožval výstrel. To pŕtliak opäť pŕtliučil v lese. Zver sa naľakala a nastalo ticho. Pytliak by mal za svoje činŕ pikať. Zbŕtočné zabýjanie divej zvery je omŕlom. Pŕtliak si musí spŕtovať svedomie. Zapŕrenŕ zmizol v horskom priesmŕku. Zanedlho sa opäť v ozývalo tiché klopkanie kopŕ lesných obyvateľov.

11. a) Z lesa sa ozýval ryk jeleňa, vytie vlčice a výr vydával čudné zvuky. Mesiac jasne svietil a ožaroval celý les. V neďalekom jazierku sa mihli ryby. Zrazu sa ozval výstrel. To pytlíak opäť pytliačil v lese. Zver sa naľakala a nastalo ticho. Pytlíak by mal za svoje činy pykať. Zbytočné zabíjanie divej zveri je omylom. Pytlíak si musí spytovať svedomie. Zapýrený zmizol v horskom priesmyku. Zanedlho sa opäť ozývalo tiché klopanie kopýt lesných obyvateľov.

b) samostatná práca

12. býk, omyl, ryba, mydlo, byt, syn, ryža, Bytča, sýkorka, aby

Tajnička: sýkorka

13. správne – výmysel, bidlo, zívať, zvyk, visieť, skriňa, vysypať, jazyčnica

nesprávne – bystrina, bicykel, myšlienka, pišťalka, skrýša, sipieť, rydlo, lepidlo, prezývka, rysovať

14. Silvester rýchlo hryzie hrušku. Má rád syrové pirohy. Vo vode sú veľké kryhy. Prsteň od strýka je z rýdzeho zlata. Hodiny hlasito bijú. Zmija tíško zasyčala. Bylinkárka mi uvarila bylinkový čaj. Milena zavinula bábätko do perinky. Emil a Milan sa šmýkajú na šmýkačke. Včera bola silná víchrica. Bystrík býva v Považskej Bystrici. Strýko Richard cestuje každý deň rýchlikom. Sýkorka sa v sychravom počasí triasla ako osika.

SLOVNÉ DRUHY

MOJE POZNÁMKY ohybné/nehaybné/skloňovaním, časovaním, stupňovaním/ohybné/podstatné mená, prídavné mená, číslovky, slovesá/nehaybným/príslovky, predložky, spojky, častice, citoslovčia.

1. a) Podstatné mená – okolí, kláštora, povest', mníchovi, rehoľník, Cyprián, postavou, človek, jazykov, prezývka, priekopníkom, letectva, území, stroj, oku, stroj, rogalu, záznamov, stroj, cirkev, záznamy, pokusy, území, storočí
Prídavné mená – Červeného, lietajúcom, skutočnou, historickou, vzdelaný, okrídlený, Morskému, dnešnému, archívnych,
Zámená – to, jeho, našom, neho, jeho, tom, našom
Číslovky – veľa, prvé, 18. (osemnástom)
Slovesá – koluje, bol, bol, ovládal, naznačuje, bol, postavil si, doletel, podobal sa, ztratila, spálila, svedčia, lietať, boli
Príslovky – veľmi, pravdepodobne, verejne
Predložky – v, o, na, k, podľa, o, na, v, pomocou
Spojky – že, a, ale, a, aj, že
Častice – vŕaj, však, už, až
Citoslovčia –

b) v texte chýbajú citoslovčia – ach, joj, mňau, au ...

2. samostatná práca

3. Doplň: perím (podstatné meno), vajec (podstatné meno), telo (podstatné meno), zobák (podstatné meno), zdobilo (sloveso), chráni (sloveso), lietať (sloveso), stále (príslovka), očistia (sloveso), vode (podstatné meno), uložená (prídavné meno).

4. Slovensko oplýva nádhernými pohoriami, ako sú Karpaty, Veľká či Malá Magura, Nízke či Vysoké Tatry.

5. Národný park Malá Fatra, Národný park Veľká Fatra, Pieninský národný park, Národný park Poloniny, Národný park Nízke Tatry

6. samostatná práca

7. zľava: veselý, odvážny, rýchly, malý, bojazlivý, usilovný, čierny, milý, silný, prešibaný

8. a) usilovný, b) silný, c) čierny, d) rýchly, e) prešibaný, f) malý

9. samostatná práca

10. v starom kine – v starom kine, na divadelných predstavení – na divadelných predstaveniach, o historické filmoch – o historických filmoch, z hnedá skrine – z hnedej skrine, v spodný rade – v spodnom rade

11. a) minerálna voda Denisa – 1,10 €/l, pomarančový džús Nektár – 1,80 €/l, stolový olej Repka – 3,20 €/l, perlivá voda Studienka – 1,20 €/l, cukor kryštálový Sweety – 1,50 €/kg, jogurtové mlieko Jahôdka – 1,80 €/ks, syr Ementál – 6,10 €/kg, ovocný sirup Lahôdka – 0,80 €/l, jablká Evelina – 1,20 €/kg

b) samostatná práca

12. dvadsiatych (rokoch) devätnásteho (storočia), tisíctristodvadsaťpäť, dvadsiateho, stodvadsiatimi tisícmi/stodvadsaťtisíc, päťdesiatych (rokoch) devätnásteho (storočia)

13. a) kolobežku

b) samostatná práca

c) kúpiť – kupujeme, vyformovať – vyformujeme, schudnúť – schudneme, byť – sme, vziať – vezmeme, cestovať – cestujeme

d) Je to miesto, kde akoby končila civilizácia, je tam pokoj, ticho a takmer nedotknutá príroda.

14. a) tridsaťsedem, b) dve, c) dvadsaťpäť, d) sedemnášť, e) tri, f) tridsaťdva, g) sedem, h) dvadsaťtri, i) osem, j) dve, k) jedno, l) šesťnásť, m) desať

15. samostatná práca

16. minulý čas – videla, odišli, čakali, pomohli sme, snívala som

prítomný čas – pozerám, stojíme, máte, beriem, kupujem

budúci čas – budú plánovať, pôjde, prečítam, budem sa učiť, budeš

17. a) bol – 3. osoba, j. č., minulý čas, b) vyrastala som – 1. osoba, j. č., minulý čas, c) trvala by – 3. osoba, j. č., minulý čas, d) presúvam sa – 1. osoba, j. č., prítomný čas, e) mám – 1. osoba, j. č., prítomný čas, f) plánujem kúpiť – 1. osoba, j. č., prítomný čas/neurčitok, g) jazdia – 3. osoba, mn. č., prítomný čas, h) pomôže vyformovať – 3. osoba, j. č., prítomný čas/neurčitok

18. Neďaleko Muráňa sa nachádza syslia lúka. Jej obyvateľmi sú hlavne sysle. Celá lúka je posiatá dierami – otvormi do podzemných syslích skrýš. Sysle ich vyrývajú tak symetricky, akoby si ich vymierali. V sychravom počasí sa v nich skrývajú. Von vyliezajú len za slnka. Najprv vylezú von staré sysle – rodičia, a keď dajú zasyčaním signál, že vzduch je čistý, vylezú za nimi i mláďatá. Potom sa veselo krmia z rúk ľudí, kým nie sú sýte. Tieto zvieratká sa stali symbolom mestečka, ktoré sa o lúku stará. Je to pekný príklad symbiózy človeka a prírody.

19. Betka je moja najlepšia kamarátka. Na ľudí pôsobí priateľsky a múdro. Veľmi rada pláva a ide jej to naozaj dobre. Včera mi povedala, že sa budú sťahovať, no nie ďaleko. Presunú sa len z ôsmeho poschodia na tretie, teda zhora dole. Dohodli sme sa, že jej prídem pomôcť. Doma to majú zariadené pekne. Je to už dávno, čo som ich naposledy navštívila.

20. Teraz je pekne, svieti slnko.

21. pred/po/za/so šťastím, po/k/zo/na zvyku, v sobotu, po/k/v/na ceste, pred/pod/za jedlom, pred/pod/za/z/na triedy, na prázdniny, pred/k/pod/za rodičom, pred/pod/za/so sestrou, pred/pod/za horou

22. Táborí sa väčšinou v lone prírody, pri vode alebo v lese, vzdialene od civilizácie.

23. aha, ahoj, beda, buch, čľup, jaj, och, prask, rup, tik-tak

MINIKVÍZ 1. D, 2. A, 3. C, 4. A, 5. B, 6. A, 7. A, 8. C, 9. A, 10. C

2 ZVUKOVÁ ROVINA JAZYKA

KOMUNIKAČNÉ TYPY VIET

1. a) Vonku bolo krásne počasie. Zrazu začal fúkať nepríjemný vietor. Bf, ale sa rýchlo ochladilo! O chvíľu už bola modrá obloha pokrytá šedými dažďovými mračnami. Rýchlo poďme domov! Rozprchlí sa na všetky strany. V teple našich domovov sme sledovali, ako prvé ťažké kvapky dopadali na zem a čoskoro sa spustil hustý dážď. Kiežby dlho netrval! Po daždi znovu vykuklo slniečko a farebná dúha. Pamätáš si ešte, aké farby má dúha?

b) 1. oznamovacia, 2. zvolacia, 3. rozkazovacia, 4. oznamovacia, 5. želacia, 6. opytovacia

2. stúpavá melódia – Prší?, Pomôžete mi?, Dávate pozor?

klesavá melódia – Sveti slnko., Kto príde?, Ktorý plaz je najväčší?, Ideme na výlet!, Keby sa urobila dúha!, Pozatváraj všetky okná!

3. samostatná práca

4. Príklady viet:

Chceš polievku?/Budeš niečo jesť? Z

Akú stužku si si kúpil/-a?/Čo si si kúpil/-a? D

Pridáš sa? Z

Aké známky si mal/-a na vysvedčení? D

Fúka vonku? Z

Kedy? D

5. samostatná práca

ZAPAMÄTAJ SI oznamovacie/želacie/Oznamovacia/klesavá/zisťovacie a doplňovacie/Doplňovacou/klesavá/otáznik/Zisťovacia/stúpavá/príkaz, povel/výkričník/Želacia/časticou/výkričník/tónové vlnenie hlasu/viac/monotónnejšia

PROZODICKÉ VLASTNOSTI REČI

• **PRESTÁVKA, SILA HLASU, TEMPO, PRÍZVUK A DÔRAZ**

1. Na Trenčianskom hrade bolo opäť veselo.//Chystala sa veľkolepá hostina na počesť hradného pána,/ktorý sa vrátil z ďalekých ciest.//Ján bol mladý,/urastený a veľmi pekný.//Točili sa okolo neho dcéry bohatých šľachticov.//Nejeden hradný pán by bol rád,/keby mohol spojiť svoje majetky s majetkami pána Trenčianskeho hradu.//No mladý pán sa netúžil ženiť v blízkom čase a už vôbec nemal záujem o rozmazané dcéry hradných pánov.//Do hradnej kuchyne vstúpila Dorotka.//Priniesla zopár kusov hydiny na hostinu.//„Dobrý deň,/Žofka.//Priniesla som všetko,/ako ste chceli,“/pozdravila a z košíka povykľadala kurčatá, kačice a čerstvú zeleninu.//

zhora dole: povesti, Matúš Čák Trenčiansky, samostatná práca

2. 1-slabičné: pes, rak, had, kôň
 2-slabičné: mačka, zajac, ryba, škrečok, ovca
 3-slabičné: krokodíl, hrdlička, andulka, kobyľa

3. samostatná práca

4. a) Pozorne sa pred odletom pripútajte! – Pred odletom sa pozorne pripútajte.

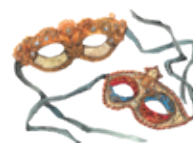
Počas búrky zachovajte pokoj a nešírte paniku! – Počas búrky zachovajte pokoj a nešírte paniku.

b) Cestovanie lietadlom je pre mnoho ľudí nesplneným detským snom. – Pre mnoho ľudí je nesplneným detským snom cestovanie lietadlom./ Nesplneným detským snom je pre mnoho ľudí cestovanie lietadlom./ Pre mnoho ľudí je cestovanie lietadlom nesplneným detským snom.

5. rýchlejšie tempo – hádka so súrodencom, rozhovor s kamarátom

pomalšie tempo – prednes poézie, príhovor na svadbe, divadelné predstavenie

ZAPAMÄTAJ SI sila hlasu, prestávka, dôraz a melódia/dôraz/prerušenie prúdu reči/
 rýchlosť, fyzická/dôležitosť prejavu/Prízvuk/prvej slabiky/silu hlasu.

SPODOBOVANIE SPOLUHLÁSOK

1. chutný tvaroh, starý chlap, veľký medveď, obyčajná papraď, breh potoka, poštový holub, krištáľový ľad, sypký sneh, otravný hmyz, vysoký dub, sklenený krčah, rýchly beh, starobylý hrad, loď pláva, stoh sena, bystrý mozog, dlhá haluz, úvodný gong, starý dub, silný povraz, glg vody, boľavý zub, pirátsky sľub, chlieb s maslom, strmý svah, liek na bolesť, prah dverí, utri prah, prudký dážď, drevený plot, fúzatý mrož, zrelá raž, silný mráz, pokazený voz, nový podchod, ďalší schod

2. späť, tričko, mesto, stodola, stopa, pestovať, odvaha, patrili

3. pred stolom, pred autom, pred mestom, pred chatou, pred hotelom, pred tabuľou, pred domom, pred stanicou, pred parkoviskom

4. spodobovanie na konci slova – dub, vyrob, spôsob

spodobovanie uprostred slova – hladký, obrázky, knižka, modlitba

5. úrad, mosadz, medveď, všetko, vlak, drozd, muž

tajnička: úsmevom

6. HABLÚZ	haluz, zub	huba
RHLADKO	hladko, hlad, had, hrad	rak, rok
SJEŽNEH	sneh, jež	seje, sej, hej, že
CHVECLAP	lev	vec, chlap, pach, cap, chce, pec, lep
KÚPPROMESÍ	kúp	prosím, prímes, mor, pre, smer
ROTRHBOT	trh, roh, rob, hrob	toto, robot, hrot

7. a) b – p: babka, dub; v – u: pravda; d – t: sladkosť; h – ch: breh, tvaroh; z – s: reťaz

b) nezatriedené slová: vtip (v – f), svadba (nespodobuje sa), plot (nespodobuje sa), včela (v – f), modlitba (t – d)

8. svedkom, dub, rokov, zub, v pamäti, neraz, krehké, halúzky, pokrývka, pod ktorou, keď, sneh, roztopí, dub, drozd

9. Rýchlo preskoč potok. Boľavý zub mi ošetrili. Strýko pes ušiel. Vlk trhá ovce. Drozd nádherne spieva. Hrad stojí na vysokom brale. Loď pláva do prístavu. Včely lietajú z kvetu na kvet. Plod pomaly dozrieva. Zjedz buchty!

K spodobovaniu dochádza v slovných spojeniach – strýkov pes, hrad stojí, loď pláva, z kvetu, plod pomaly

10. sudca, pláž, ovca, hrad, prosba, dub, loď, vták, ľahko, nižší, vtip, lepší
tajnička: spodobovanie

11. a) babka – vo všetkých slovách sa spodobuje v na f, v tomto b na p

b) Stelka – v tomto slove nedochádza k spodobovaniu

c) pes – v tomto slove nedochádza k spodobovaniu

12. dážd, kríž, dievča, bábka, krčah, vpravo, zub, víťazstvo

13. riešenie: LOGOPÉDIA

na začiatku – včela, vták

na konci – holub, príbeh, zub, batoh, had, mozog, dub, hádz

vo vnútri – prosba, Rudko

nespodobuje sa – označ, hrozba, vládu, jed/dej, oči, si, ej/je

14. Dvakrát meraj a raz rež.

Lepší vrabec v hrsti ako holub na streche.

Iný kraj, iný mrav.

Od včely med, od hada jed.

Koniec dobrý, všetko dobré.

Ak chceš spať sladko, večeraj ľahko.

Kto prútik neohýba, strom ťažko zohne.

Bez práce nie sú koláče.

ZAPAMÄTAJ SI zľava: prispôsobovanie výslovnosti dvoch susedných spoluhlások podľa znelosti, teda pri strete znelej spoluhlásky s neznelou alebo neznelej spoluhlásky so znelou/na začiatku slov, vo vnútri slova, pred prestávkou alebo na hraniciach slov/znelá sa mení na neznelú/dub/dub schne/vo vnútri slova/neznelou/znelo.

MINIKVÍZ 1. B, 2. B, 3. C, 4. B, 5. A, 6. D, 7. A, 8. D, 9. C, 10. D, 11. C, 12. B, 13. C, 14. C, 15. A, 16. B, 17. B, 18. B, 19. D, 20. C

3 MORFOLOGICKÁ ROVINA JAZYKA

PODSTATNÉ MENÁ

- a) podstatné mená – tajomstvo, Sitno, jaskyňa, blesky, obloha
prídavné mená – veľké, starobylý, strieborný, drahocenné, ustrašený
číslovky – sto, jedna, milióny, sedem, tisíci
slovesá – strhnúť sa, ukázať, ohýbali, ochránili, rozprávali
c) zámená
- vlastné – Trenčiansky hrad, Váh, Čákovci, Uhorské kráľovstvo, Vyšehrad, Trenčín, Nitra, Tatry, Veľká Skalka
všeobecné – pokladnica, sídlo, kráľ, bitka, dejiny, rytieri, mesto, palatín, studňa
- samostatná práca
- na bojisko – stredný rod, j. č., A, mesto/kráľovi – mužský rod, j. č., D/L, chlap/o krajine – ženský rod, j. č., L, žena/s majetkami – mužský rod, mn. č., I, dub/spojenci – mužský rod, mn. č., N, chlap/vojsku – stredný rod, j. č., D, mesto/šľachta – ženský rod, j. č., N, žena/v povestiach – ženský rod, mn. č., L, kosť/z kroník – ženský rod, mn. č., G, žena/protivníci – mužský rod, mn. č., N, chlap/cez rieku – ženský rod, j. č., A, žena/nad mestom – stredný rod, j. č., I, mesto
- slony, živočíchmi, lovci, členovia, tvory, mamuty, dinosaury, kly, metrov, slon, človek, vráskavce, rozmermi, obor, metrov, slonov, litrov
- vojaci, panovník, kastelán, rytieri, Turci, obrancovia, zbrojnoši
- zlava doprava: mužského; osoby; neživotné
- Pyšný panovník žil v blahobyte. Pocestným pri Myjave vyrúbil vysoké mýto. Jeho ryšavá žena Margita bola veľká jazyčnica. Obývali nedobytný stredoveký hrad. Svoje poklady si zamykali v truhlici. Ich zvykom bolo týrať svojich poddaných. Mali s nimi zlé úmysly. Nebojácni rytieri dobyli starobylý hrad. V majstrovej vyhni ukuté meče pri boji rinčali. Vinníci rýchlo zmizli. V pokladnici našli ukryté cennosti. Prepychové prstene sa ligotali a žiarili na slnku. Voda v hradnej studni vyschla.

• VZORY PODSTATNÝCH MIEN

1. riadok – N N N N Ž N
2. riadok – N Ž N N Ž N
- vzor chlap – kníhkupec, čitateľ, starec, opravár, otec, syn, spisovateľ, rušňovodič, šéfredaktor, študent, lyžiar, vnuk, chlapec, maliar, športovec, moderátor
vzor hrdina – sudca, futbalista, sprievodca, bača, cyklista, klavirista, strážca, starosta, vojvoda, huslista, rozhodca

3.	pády	jednotné číslo	množné číslo
	N	herec	herci
	G	herca	hercov
	D	hercovi	hercom
	A	herca	hercov
	L	hercovi	hercoch
	I	hercom	hercami

4. Murári, tesári a stavbári majú náročné povolanie. Od skorého rána pracujú. Murári kladú tehly, tesári brúsia svoje píly, aby správne vypílili hrady na strechu. Stavbári dohliadajú na celú stavbu, evidujú záznamy o práci a robotníkoch. Na stavbu okrem robotníkov potrebujeme rôzne materiály, rebríky, dosky či cement a piesok.

5.

pády	rodič	dedo	murár
N	rodič ia	dedov ia	murár i
G	rodičov	dedov	murárov
D	rodičom	dedom	murárom
A	rodičov	dedov	murárov
L	rodičoch	dedoch	murároch
I	rodič mi	ded ami	murár mi

6. a) hotely/ –

b) riadka/ od, do, z, bez...

c) rybároch/ o, po, v...

d) stromami/ so, medzi, nad, pod, pred, za...

e) miliónom/ k, proti...

f) umelca/ do, od, z, na, pre, o...

7. samostatná práca

8.

pády	žalud'	čaj	smrek	ňufák	kosák
D, j. č.	žaludu	čaju	smreku	ňufáku	kosáku
N, mn. č.	žalude	čaje	smrek	ňufáky	kosáky
G, mn. č.	žaludov	čajov	smrekov	ňufákov	kosákov
I, mn. č.	žaludmi	čajmi	smrekmi	ňufákmi	kosákmi

9. a) v boji, v bojoch – L

b) so psom, so psami – I

c) o Martinovi, o Martinoch, o Martine (o meste) – L

d) od huslistu, od huslistov – G

e) k banánu, k banánom – D

10. Zbojníci bývali tvrdí chlapi. O najznámejšom z nich, Jurovi Jánošíkovi, vzniklo mnoho legend a povestí. Báli sa ho všetci zemepáni. Silu mal ukrytú v opasku, ktorý dostal od víly. Napokon ho zlapali drábi, lebo mu baba nasypala pod nohy hrach. Preslávil sa tým, že bohatým bral a chudobným dával. Svoje lupy delil medzi jedenástich zbojníkov. O jeho živote bolo nakrútených niekoľko filmov.

11. a) vzor žena – správu, Fatima, cenu, slobodu, skaly, vodu, zákrute, cesty

vzor ulica – Turkyňu, studne

b) Na Trenčiansky – A, pred Zápoľského – A, nad ňou – I, do zajatia – G, so slovami – I, pri odchode – L

12. a) Zápoľský, b) nemali vodu, zásoby vody, c) tri roky, d) samostatná práca, e) pretože sa oň zachytil závoj Fatimy, f) Fatima

- 13.** a) Fatima – jediné vlastné podstatné meno, b) Omar – jediné vlastné podstatné meno, c) obranca – jediné podstatné meno mužského rodu vzor hrdina, d) záhradník – jediné životné podstatné meno mužského rodu
- 14.** večery; dievčatá; hudby; obuvi; bagri; zvery; lesov; Stopy; krvi; zemi; jari; zimy; ruky; roboty; pumy; stepi; Noty; speváčky; mačky; husi; kačky; rukami; malty; zveri; večeri
- 15.** 1. NOC – kosť; 2. PARA – žena; 3. KNIHA – žena; 4. ČEREŠŇA – ulica; 5. MYŠ – kosť; 6. POVEŠŤ – kosť; 7. TVÁR – dlaň; 8. PIESEŇ – dlaň; 9. ŠKOLA – žena; 10. LOĎ – dlaň
- 16.** a) cibula – ulica; b) hádanka – žena; c) hus – kosť; d) reťaz – dlaň
- 17.** vzor dlaň – loď, reťaz, hrst', predpoveď, labuť, plť
vzor kosť – noc, vlasť, zlosť, časť, zmes, radosť
- 18.** básni; vlasti; piesní; predpovede; jari; noci; radosti; tvári; labute; husi; pažiti; lodi; siete; smetí; obuvi
- 19.** a) tvár, lebo sa ako jediná skloňuje podľa vzoru dlaň; b) os, lebo sa ako jediná skloňuje podľa vzoru kosť; c) hus, lebo sa ako jediná skloňuje podľa vzoru kosť; d) myš, lebo sa ako jediná skloňuje podľa vzoru kosť
- 20.** pes uviazaný na reťazi, rozzúrené osy bodali, husi sa pasú na pažiti, na tvári mu vidno úsmev, drevené osi na vozoch sa polámali, v sieti uviazli veľké ryby, antilopy žijú v stepi, osi rysujeme pomocou kružidla, pravítka a ceruzky, na trati boli po daždi kaluže, osy sú užitočný hmyz, prečítať údaje z časovej osi, športovať v novej obuvi, nebudem sedieť na peci, stepi sú veľké trávnaté územia, na lodi sa premnožili myši, v noci zakúrili v peci, zmesi chemikálií môžu byť nebezpečné
- 21.** a) vzor mesto – mäso, rádiám, javiská, mliekom
vzor srdce – vajce, poliam, líc, vrecia
vzor dievča – holúbä, dvojčiat, pážatám, chlapčatom
b) Nezaradené slová sa skloňujú podľa vzoru vysvedčenie.

pád	vysvedčenie	tŕnie	presvedčenie	námestie	údolie
N	vysvedčenia	tŕnia	presvedčenia	námestia	údolia
G	vysvedčení	tŕní	presvedčení	námestí	údolí
D	vysvedčeniam	tŕniam	presvedčeniam	námestiam	údoliam
A	vysvedčenia	tŕnia	presvedčenia	námestia	údolia
L	vysvedčeniach	tŕniach	presvedčeniach	námestiach	údoliach
I	vysvedčeniami	tŕniami	presvedčeniami	námestiami	údoliami

- 22.** 1 – slonícatá/slóničence; 2 – líšťatá/líštence; 3 – mačatá/mačence; 4 – sovičatá/sovičence; 5 – káčatá/káčence; 6 – levíčatá/levičence

23.

pád	neznáme číslo	hravé morča	šťavnaté jablko
G j. č.	z neznámeho čísla	od hravého morčata	zo šťavnatého jablka
L j. č.	na neznámom čísle	o hravom morčati	po šťavnom jablku
D mn. č.	k neznámym číslam	kvôli hravým morčatám	ku šťavnatým jablkám
I mn. č.	s neznámymi číslami	pred hravými morčatami	za šťavnatými jablkami

pád	výtvarné umenie	zrekonštruované námestie	oblúbené letovisko
G j. č.	od výtvarného umenia	zo zrekonštruovaného námestia	do oblúbeného letoviska
L j. č.	o výtvarnom umení	o zrekonštruovanom námestí	pri oblúbenom letovisku
D mn. č.	kvôli výtvarným umeniam	k zrekonštruovaným námestiam	voči oblúbeným letoviskám
I mn. č.	za výtvarnými umeniami	medzi zrekonštruovanými námestiami	nad oblúbenými letoviskami

24. vzor mesto – sídlisko, ucho, tlačivo, pravítko, pero, vajíčko, umývadlo, slovo, lietadlo, okno, miesto, zrkadlo, slúchadlo
vzor srdce – vrece, plece, líce, vajce, more
vzor dievča – dievčatá

25. Slovensko je krásna krajina v srdci Európy. Ukrýva v sebe mnoho jedinečných miest a prírodných zákutí, pohorí i údolí. Dejiny tejto nevelkej krajiny v sebe ukrývajú ne jeden dobrodružný príbeh. Ešte v časoch Uhorska, stretávali sa v malých i veľkých mestečkách uveďomelí krajania. Spoločne hľadali cestu k slobode. Jeden z najznámejších národovcov je Ľudovít Štúr, pre ktorého publikom boli študenti Evanjelického lýcea v Bratislave. Snahy Štúra a jeho spoločníkov viedli k uzákoneniu slovenského jazyka.

26. moria, pobrežia, počasie, vnútrozemí, moria, more, more, more, Mexikom, more, moria, more, more, more, morom, more, mora

27. Oproti tatranským obrom je sitno, najvyšší vrch pohoria štiavnické vrchy, len malý víšte. Veď čože je to 1 009 metrov oproti výšave kriváňa, lomnického štítu alebo gerlachu. A napriek tomu je to vrch, ktorý je skutočným divom slovenska. A keby len Slovenska. O Sitne sa hovorí aj ako o kolíske európskej turistiky. Čuduj sa svete! Prvá turistická rozhľadňa v európe nebola postavená ani v španielskych veľhorách, ani v rakúskych alpách, ale u nás, na vrchole Sitna. Stalo sa tak pred takmer 300 rokmi. Dal ju postaviť majiteľ kaštiela vo svätom antone Jozef kohári. Kto už dnes zrúta, aký génus, koľko ľudí za tých tristo rokov vystúpilo na túto rozhľadňu. Tisíce, státisíce, milión? Ktohovie. Isté je len jedno, že všetkým sa naskytl pohľad, na ktorý sa nedá zabudnúť.

28. Sitno, Štiavnické vrchy, Kriváňa, Lomnického štítu, Gerlachu, Slovenska, Európe, španielskych veľhorách, rakúskych Alpách, Svätom Antone, Kohári

29.

pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod
N j. č.	majiteľ	rozhľadňa	Sitno
G j. č.	Kriváňa, štítu, Gerlachu, kaštiela	turistiky	Slovenska
D j. č.	vlastný príklad	výšave	vlastný príklad
A j. č.	vlastný príklad	rozhľadňu	vlastný príklad
L j. č.	svete, Antone	kolíske, Európe	Sitne
I j. č.	divom	vlastný príklad	vlastný príklad

30. b) 1. Gerlachovský štít – 2 655 m. n. m., 2. Lomnický štít – 2 634 m. n. m.,
3. Kriváň – 2 495 m. n. m.
c) stošesťdesiat

31. kníhkupkyňa, čitateľka, sudkyňa, opravárka, sprievodkyňa, cyklistka, strážkyňa, starostka, športovkyňa, moderátorka

ZAPAMÄTAJ SI plnovýznamové ohybné slová/osoby, zvieratá, rastliny, veci, vlastnosti, deje či vnútorné stavy/rody/mužský, ženský a stredný rod/spoluhlásku alebo samohlásku –o/chlap/hrdina/Neživotné/tvrdu alebo obojakú spoluhlásku/dub/vlastný príklad/neživotné podstatné mená mužského rodu zakončené v základnom tvare na mäkkú spoluhlásku/jedným alebo viacerými/vlastné príklady. žena/tvrdá alebo obojaká spoluhláska/N a A množného čísla a v G jednotného čísla/ulica/samohlásku –a/mäkká spoluhláska/vždy –i/mäkkú spoluhlásku/dľaň a kosť/dľaň/G/N a A/kosť/G/N a A podstatné mená stredného rodu/ –o/srdce/vlastný príklad/vysvedčenie/podstatné mená stredného rodu/–ie/vlastný príklad/podstatné mená stredného rodu zakončené v základnom tvare na-a/-ä,/ vlastný príklad.

PRÍDAVNÉ MENÁ

1. a) Najviac prídavných mien v texte je v prvom stupni.
b) 50 000 – päťdesiatisíc, 2 655 – dvetisícšesťstopäťdesiatpäť, 2 157 – dvetisícstopäťdesiatsedem, 270 – dvestosedemdesiat, 20 – dvadsať, 53 – päťdesiattri, 120 – stodvadsať, 1 949 – tisícdeväťstoštyridsaťdeväť
c) TANAP – Tatranský národný park
d) fauna – živočíšstvo, flóra – rastlinstvo
e) chránené rastliny – plesnivec alpínsky, chránené živočíchy – medveď hnedý, kamzík, svišť tatranský, orol skalný
f) samostatná práca

2. samostatná práca

3. Nízke Tatry – stredné Slovensko, Banskobystrický, Žilinský a Prešovský kraj/Čierny Váh – pramení v Nízkych Tatrách, má 39 km/Veľký Kriváň – najvyšší vrch pohoria Malá Fatra/Malá Fatra – sever Slovenska v Žilinskom kraji/Starý Smokovec – centrum Vysokých Tatier/Dolná Potôň – časť obce Orechová Potôň/Nižné Hágy – turistická oblasť, Prešovský kraj/Teplý Potok – prítok rieky Revúca, dolný Liptov, okres Ružomberok

4. a) pekný, nízky, sladký, zlatý, škaredý, šikovní, biely, milý, červený, zložitý, zlý
b) farby patria k akostným prídavným menám

5. a) dobrý – lepší – najlepší (N), zlý – horší – najhorší (N), biely – belší – najbelší (P), čierny – černejší – najčernejší (P), vysoký – vyšší – najvyšší (N), nízky – nižší – najnižší (N)
b) samostatná práca

6. pokojný, prívetiví, šikovní, vtipní, chladní, chladné, tichí, studenom, smutnejší, hlučné, veselé, dobrí, zlí, zaujímavý, dobré, zlé

7. samostatná práca

8. vzor pekný – prírodné, mohutný, chránená, letný
vzor cudzí – horúci, najväčšie, svieži, tunajší, domáce, najvyšší

9. Boli časy, keď si o Vysokých Tatrách ľudia rozprávali strašidelné príbehy plné drakov a strašidelných príšer. Napriek tomu sa našli jednotlivci, ktorí sa nebáli vstúpiť do tatranskej prírody a spoznávať jej krásy. Do dolín a na bralnaté skaly vystupovali najmä uhliari, hľadači pokladov, poľovníci, neskôr aj domáca šľachta. V hustých tatranských lesoch zas nachádzali útočisko zbojníci či pašeráci. Ľudia dodnes veria, že sú v Tatrách ukryté poklady Juraja Jánošíka. Hovorí sa, že prví objavitelia Tatier žili už v šestnástom storočí. Za prvými pokusmi o turistické vychádzky stála pravdepodobne žena, kežmarská hradná pani Beata Laská, ktorá vystúpila až k Zelenému plesu.

10. stupňovať sa dajú len tieto prídavné mená – svieži – sviežejší – najsviežejší, horúci – horúcejší – najhorúcejší, nový – novší – najnovší

11. samostatná práca

12. veľký – väčší – najväčší, pekný – krajší – najkrajší, vysoký – vyšší – najvyšší

13. tatranského kamzíka, nehostinné prostredie, vysokohorskou turistikou, náročným terénom, celodenná túra, premenlivému počasiu

14. pomalý – pomalší – najpomalší, tmavá – tmavšia – najtmavšia, dlhé – dlhšie – najdlhšie, moderná – modernejšia – najmodernejšia, starý – starší – najstarší, chladný – chladnejší – najchladnejší

15. a) hnedú, pretože všetky ostatné slová sú v I
b) ihličnatej, pretože všetky ostatné slová sú v I
c) studenej, pretože všetky ostatné slová sú v A
d) obľúbenú, pretože všetky ostatné slová sú v D/L

16. k vysokému bralu, medzi hlučnými ľuďmi/s hlučnými ľuďmi, k pekným chlapcom/medzi pekným chlapcom/s pekným chlapcom, pre novú knihu/medzi novú knihu/po novú knihu, od namyslených spolužiačok, po chutnom obede

ZAPAMÄTAJ SI plnovýznamové ohybné slová/vlastnosti osôb, zvierat, vecí a rastlín/akostné a vzťahové/Akostné/vlastný príklad/stupňovať/vlastný príklad stupňovania/stupňovanie/pekný, dobrý, zlý, malý, veľký/vzťahové prídavné mená/podstatných mien/vlastný príklad/pekný/vlastný príklad/cudzí/mäkkú spoluhlásku.

ZÁMENÁ

1. a) základné – ja, my, on, ony/privlastňovacie – jej, tvoj, váš, ich, náš
b) Medzi slovami chýba častica.
2. a) základné zámená – ja, ty, ti, ona, ono, oni, my
privlastňovacie zámená – tvoja, vaši, jej, im, ich, naši, tvoje, jeho, môj
b) flexibilný – prispôsobivý, pružný; itinerár – podrobný opis cesty s časovým rozvrhom

3. a) On; jeho; nich; jeho; jej; on; ich
b) Rozprávačom príbehu je Peter.

4. samostatná práca

5. Peter podaroval kamarátovi darček. – Podaroval mu darček.

Starček dal vnukovi radu. – Starček mu dal radu.

Mamička kúpila Zuzke novú knihu. – Ona jej kúpila novú knihu.

Cestou domov zbadala kamarátku. – Cestou domov ju zbadala.

Dvojice viet sa líšia tým, že podstatné mená vo vetách v prvom rámečku nahradili zámená vo vetách v druhom rámečku.

6. Stojí pred našim domom. S tvojimi bratmi sa poznáme už roky. Mami so svojimi deťmi sú v parku. S našimi rodinnými známymi ideme na dovolenku do Talianska. Oznámime to našim priateľom. Nepôjdem dnes s tebou do kina. So svojou sestrou chodí na rovnaký krúžok. My sme už piataci. Radšej mi o nich nerozprávaj. Výhra v súťaži bola našim veľkým snom. S naším psom chodíme na vychádzky do prírody. Ony rady maškrtia. Odchádzali od nich neskoro večer.

7. základné: oni – ich, oni – ich,
privlastňovacie: mu – on/ono, ho – on, našich – my, nich – oni/ony

ZAPAMÄTAJ SI plnovýznamové, zväčša ohybné/to, čo môžeme pomenovať podstatným menom, prídavným menom, číslovkou alebo príslovkou/Osobné/gramatické osoby/ja, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony/privlastňovanie osobám/ja – môj, ty – tvoj, on – jeho, ona – jej, ono – jeho, my – naše, vy – vaše, oni/ony – ich.

ČÍSLOVKY

1. a) 18 – osemnásť, základná/1 – jeden, základná/6 – šesť, základná/20. – dvadsiateho, radová
b) priemerná dĺžka života: približne pätnásť rokov
priemerná veľkosť dospelého jedinca: sedemdesiat až deväťdesiat centimetrov
priemerná hmotnosť dospelého jedinca: päť až desať kilogramov
priemerný počet mláďat: jedno
2. a) päť súrodencov, b) dvadsaťjeden kníh, c) na tretí pokus, d) po siedmich rokoch, e) štyridsiate narodeniny, f) dvanásť mesiacov, g) tridsaťtri piatokov, h) dvadsiateho štvrtého štvrtý dvetisícdvadsaťdva, i) na štvrtý deň v týždni, j) zdedil milión
3. Do Bratislavy sa presťahovali pred siedmimi rokmi. Býva na Agátovej ulici v paneláku číslo tridsaťštyri. Na gymnáziu chodí do prímky. V triede má osemnásť spoluziakov, z toho deväť zahraničných. Nedávno oslávil pätnásť narodeniny. Na oslavu si pozval ôsmich kamarátov. Tortu rozrezal na dvadsať kúskov. Prvý z nich dostal oslávenec, potom ostatní. Oslava trvala tri hodiny. Od rodičov dostal bicykel. Pri odchode zistili, že sa výťah zasekol medzi tretím a štvrtým poschodím. Museli ísť pešo päť poschodí. Výťah nebol pokazený prvý raz. Už trikrát podobnú poruchu hlásili správcovi. Odstránil ju až na druhý deň.
4. prvý, prvé, siedmych, prvým, druhým, dvanásť, prvým, siedmym

ZAPAMÄTAJ SI plnovýznamové ohybné slová/číselným/počet, poradie či iný číselný význam/základné/počet osôb, vecí alebo javov/radové/číslom aj slovom.

SLOVESÁ

1. a) nemôžem, som, nemám
b) robíte, ste
c) vedieť, robiť
d) zemepisec – človek, ktorý sa vedecky zaoberá zemepisom, geograf;
cestovateľ – človek, ktorý cestuje do cudzích krajín s poznávacím cieľom
2. To, čo si naši predkovia museli pripraviť a vyrobiť, my si môžeme kúpiť v obchode.
3. naučil sa – 3. osoba, j. č., minulý čas/rysujeme – 1. osoba, mn. č., prítomný čas/budú odpovedať – 3. osoba, mn. č., budúci čas/čítam – 1. osoba, j. č., prítomný čas/pripravíte si – 2. osoba, mn. č., budúci čas/neodpisuj! – 2. osoba, j. č., prítomný čas
4. a) kúpiť – nakúpiť, zakúpiť, vykúpiť, odkúpiť, skúpiť, dokúpiť
b) hovoriť – nahovoriť, zahovoriť, vyhovoriť, odhovoriť, dohovoriť, prehovoriť, ohovoriť
c) písať – napísať, zapísať, vypísať, odpísať, dopísať, prepísať, opísať, spísať

5.

sloveso	osoba	číslo	čas
overil	3	j. č.	minulý
kúpem	1	j. č.	prítomný
budete	2	mn. č.	budúci
zvládli sme	1	mn. č.	minulý
liečiš	2	j. č.	prítomný
môžu	3	mn. č.	prítomný
viete	2	mn. č.	prítomný

6. Myši sa prehrýzli do komory. Urobili v skrini diery. Zožrali všetok kozí syr. Vylakalo ich škripanie dverí. Radšej rýchlo zmizli. Mama ich však uvidela a zvýskla od strachu. Taniere sa rozbili. Myši sa veľmi bojí. Vyskočila na stoličku a zakryla si oči. Do komory prišiel otec. Jastrí očami po neželaných návštevníkoch. Zbystrí pozornosť. Uplynulo niekoľko minút, kým sa mama osmelila zliezť. Otec jej prisľúbil, že myši chytí do pascí. Hlavou mu preblysol prefikáný plán. Zveril sa s ním vylakanej mame. Na tvári jej zažiaril pomstychtivý úsmev a v očiach sa zaiskrilo.

ZAPAMÄTAJ SI Slovesá/časovaním/deje a činnosti/1., 2. a 3./vlastný príklad/jednotné a množné/vlastný príklad/prítomný, minulý a budúci.

MINIKVÍZ 1. B, 2. A, 3. B, 4. C, 5. C, 6. A, 7. D, 8. B, 9. D, 10. C, 11. BC, 12. C, 13. C, 14. C, 15. B, 16. A, 17. A, 18. B, 19. B, 20. D

4 LEXIKÁLNA ROVINA JAZYKA

SPISOVNÁ SLOVENČINA

1. samostatná práca

2. spisovné – oštiepok, rožok, pravítok

nespisovné – učka, kružitko, rohlík, krumplá, sáčik, môžete, lízatko

3. dneska – dnes, prekvápkom – prekvapením, sladáky – clivé skladby, párty – večierkov, frčal – bol v móde/oblúbený, star – hviezdy, priviedol do vývrtky – šokoval/rozhodil, boduje – je oblúbený, brejk – break dance, strúhajú – vykonávajú/predvádzajú

4. bystré dievča, neobyčajný príbeh, nezvyčajná udalosť, vybíjaná, prešmyčky, hodiny bijú, pytlík sa zapýril, pykať za svoj čin, dobývať hrad, hradný pán, hrdí synovia, byť v stepi, list od Lenky, prísť z Číny, vymyslený príbeh, zlí psi, ovčiarske psy, vyhynuté zvery, vlky zavíjali, vyliat' pomyje, vítame staré mamy, krvi by sa mi nedorezal, usilovný Simon, mlynári, jedni páni, sypká posýpka, vyplaziť jazyk

ZAPAMÄTAJ SI je celonárodná kodifikovaná forma jazyka/Pravidlá spisovnej slovenčiny.

SLOVNÁ ZÁSoba

1. neni – nie je, kružitko – kružidlo, matiky – matematiky, zahájila – začala, ukludniť – upokojiť, tlačítko – tlačidlo, doporučím – odporúčam

2. a) nadáva, b) peniaze, c) šport, d) hmyz, e) živočíchy, f) farby, g) rastliny, h) vodstvo

3. truhlica – skrinka, hradská – cesta vedúca k hradu, mešec – vrečko na peniaze, stvorenie – bytosť, pandúr – ozbrojený úradná sluha, družina – sprievod

4. obuvník, opravuje, navarí dedina/dedinka, vyrástla, stromy/stromiská, a skaly/skaliská, oddýchnuť, dom/domček, namaľovať, zavesiť

5. a) vosk/výrobok včiel, ryha/vyrytý žliabok, neposedný/príliš pohyblivý, dobrodružstvo/vzrušujúca udalosť, veselý/šťastný

b) stará mama – babička

6. a) naučil – zaučil, vyučil, doučil, odučil, preučil, neučil, nenaučil, nezaučil...

b) vybiť – nabiť, odbiť, dobiť, prebiť, zabiť, zbiť, nebiť

c) zahrali – nahrali, odohrali, dohrali, prehrali, vyhrali, zohrali, nehrali

d) vydýchať – predýchať, nadýchať, dodýchať, zadýchať, nedýchať

e) nástroj – prístroj, výstroj, postroj

f) napísala – prepísala, vypísala, spísala, zapísala, dopísala, odpísala, nepísala...

g) zaplniť – neplniť, vyplniť, doplniť, splniť

h) preletela – neletela, zletela, zaletela, doletela, odletela, naletela, vletela, vyletela, nepreletela...

7. junák/mládenec, peniaz/groš, panovník/kráľ, dievča/deva, podlaha/dlážka, bytosť/stvora, Judáš/zradca

8. a) vyrobiť, prerobiť, odrobiť, dorobiť, zarobiť, nerobiť, nevyrobiť, nenarobiť, neodrobiť, nedorobiť, nenarobiť...

b) samostatná práca

9. nasýtiť, nedaj, nauč, zamyslíme, pochopíme, odkázaný, pomohol, naučíme, postarať, nemusí, odkázaný

ZAPAMÄTAJ SI slovná zásoba/spisovné a nespisovné/jednovýznamové a viacvýznamové/citového zafarbenia/odvodzovaním/predpôň/vlastný príklad

• JEDNOVÝZNAMOVÉ A VIACVÝZNAMOVÉ SLOVÁ

1. a) koleno – ohnutá časť rúry/kĺb medzi stehnom a predkolením, miss – zvolená kráľovná krásy, mys – výbežok pevniny do mora, čaj – horúci nápoj/sušené lístky čajovníka, slimák – živočích/časť vnútorného ucha, čelo – predná časť hlavy/predná časť postele, noha – dolná končatina/podpera na predmete, nos – čuchový orgán/vyčnievajúca predná časť (niečoho), plot – ohrada pozemku

b) viacvýznamové slová

c) jednovýznamové slová – zošit, stôl, kalendár

d) miss/mys + vlastné príklady

2. samostatná práca

3. vyfarbiť políčka: zámok/hrad, lano/povraz, správa/e-mail, prší/leje, panovník/kráľ, pyšný/namyslený, byť/žiť, veselý/šťastný, hurhaj/krik, štebotať/spievať, krásny/nádherný, drevo/kôra, teraz/ihneď, mys/ostrov, relax/oddych

4. list, koleno, slimáka, myš, krídla, nohu, hlava, koruna, čelo, známka

5. pád	pamäť (počítačová)		pamäť (ľudská)	
	jednotné číslo	množné číslo	jednotné číslo	množné číslo
N	pamäť	pamäte	pamäť	pamäte
G	pamäte	pamätí	pamäti	pamätí
D	pamäti	pamätiam	pamäti	pamätiam
A	pamäť	pamäte	pamäť	pamäte
L	pamäti	pamätiach	pamäti	pamätiach
I	pamäťou	pamäťami	pamäťou	pamäťami

ZAPAMÄTAJ SI jednovýznamové/vlastné príklady/viacvýznamové slová/vlastné príklady.

• SYNONYMÁ – SLOVÁ S PODOBNÝM VÝZNAMOM

1. povala – strop, chichot – smiech, krivda – nespravodlivosť, vystrašiť – vyľakať, pole – roľa
2. história – dejiny, lož – krivda, švárny – krásny, plakať – nariekať, chladný – studený
3. samostatná práca
4. príprava (organizácia, chystanie sa), lukostrelba (strelba z luku), akrobacia (cvičenie, gymnastika), zásada (pravidlo, princíp, norma), úcta (vážnosť, rešpekt, česť, pocta), vzdelanosť (učenosť, školenosť), schopnosť (talent, nadanie, vloha), poézia (báseň), ženy (dámy, panie), rodina (domácnosť, rodinný kruh), dáma (žena, pani)
5. a) Doširoka roztvoril/odchýlil oblok.
b) Nechtiac vystrašil/vydesil krásnu dámu/pani.
c) Na prste uvidel hlboké zranenie.
d) Haluze sa vo víchrici nebezpečne hojdali/hýbali/kývali...

ZAPAMÄTAJ SI synonymá/rovnakým alebo podobným významom.

• ANTONYMÁ – SLOVÁ S OPAČNÝM VÝZNAMOM

1. a) biely – čierny, okrúhly – hranatý, najvyšší – najnižší
b) samostatná práca
2. pekný – škaredý, starý – mladý, biely – čierny, tvrdý – mäkký, veselý – smutný, bezcenný – vzácny, nešikovný – šikovný, usilovný – lenivý, špinavý – čistý, pomalý – rýchly, studený – teplý, deň – noc, vysoký – nízky, bdiieť – spať
3. sú – nie sú, malé – veľké, zubaté – bezzubé, predpokladá sa – nepredpokladá sa, štíhle – tlsté, hladkou – drsnou, sú – nie sú, inteligentné – neinteligentné/primitívne, dorozumievajú sa – nedorozumievajú sa, vlastný – cudzí, rozoznajú – nerozoznajú, je – nie je, zabudovaný – nezabudovaný, orientuje sa – neorientuje sa, špeciálny – obyčajný/zvyčajný, vydáva – nevydáva, odrážajú sa – neodrážajú sa, určujú – neurčujú, žijú – nežijú, nazývajú – nenazývajú, zostávajú – odchádzajú, celé – necelé, osamostatnia sa – neosamostatnia sa, učia sa – neučia sa, loviť, neloviť, odovzdávať – nechávať, unikať – neunikať, pretrváva – nepretrváva, dávnych – blízkych/nedávnych, nezvyčajné – zvyčajné/obyčajné, existuje – neexistuje, zachránili – nezachránili

4. deň, svetlo, nechcelo, včera, sladké, blízky, vysoké, riedke, rýchly, nižšie

ZAPAMÄTAJ SI antonymá/vlastné príklady.

NÁREČIE

1.	Spisovné slová	Nárečové slová	Spisovný výraz k nárečovému slovu
	slabika	krumpel'	zemiak
	očká	ríka	hovorí
	hláska	dražka	cesta
	babka	chlívy	chlievy
	matka	garadiče	schody
	rodič	huadko	hladko
	tanier	ambrela	dáždnik
	jež	bajúzy	fúzy

2. samostatná práca

3. stredoslovenské nárečie; Záborie – vraniari preto, lebo kedysi vraj vyberali mladé vrany z hniezd a varili z nich polievku/Jasenci – kapčiari, lebo chovali ovce na vlnu, spracovávali ju a nosili z nej vyrobené kapce/Turanci – havkáči, pretože kedysi údajne jedli psov/Sučanci – fazuliari, pretože pestovali fazuľu

4. hlásnik – nočný strážca, SBS/vartáš – strážca, vrátnik/zvonár – ohlasoval zvonením úmrtie alebo požiar/richtár – starosta/prísazný – zástupca starostu, dôverník/pougár – obecný sluha

5. Nahrávka opisuje spôsob spracovania konope od siatia, cez zber až po močenie, sušenie a spracovanie do vlákna + samostatná práca

6. prať – rajbac/vysúvacia posteľ – vozica/povozník – furman/hlavný predstaviteľ obce – richtár/kožené alebo tkané traky – frombije/obecný sluha – pougár/odev, oblečenie – háby

7. a) parta, b) švápkí, c) štrimfle, d) kopice, e) sklep, f) vartáš

8. samostatná práca

9. samostatná práca

ZAPAMÄTAJ SI slovnej zásoby/geografických častiach Slovenska/ludovej slovesnosti, piesňach, povestiach či miestnych názvoch/východoslovenské, stredoslovenské a západoslovenské.

FRAZEOLGIZMY – USTÁLENÉ SLOVNÉ SPOJENIA S OBRAZNÝM VÝZNAMOM

1. a) Žil raz jeden kráľ,... – rozprávka

Po nábreží koník beží... – pieseň

Sedí ryba pri potoku... – vyčítanka

V noci hrášok rozsypalo... – hádanka

b) rosa

c) vlastné príklady

2. 1. Padla kosa na kameň. (porekadlo), 2. Píli mu uši. (porekadlo), 3. Neskoru plakať nad rozliatym mliekom. (príslovie), 4. Kto chce s vlkami žiť, musí s nimi vyť. (príslovie)
3. a) je veľmi múdry; b) všetko zlé vždy prejde, nič zlé netrvá večne; c) ak bude v máji chladno, úroda bude dobrá
4. samostatná práca

ZAPAMÄTAJ SI ustálené slovné spojenia/nepriamo/nohy/príslovia, porekadlá a pranostiky.

• PRIROVNANIE

1. a) rýchly ako zajac, b) rozumie sa ako koza petržlenu, c) pradie ako mačka, d) prefíkaná ako líška, e) stratená ako ovca bez pastiera, f) silný ako lev, g) ustatý ako kôň, h) otravný ako komár
2. usilovný ako včela, múdry ako sova, vysoký ako strom, lenivý ako voš, mocný ako medveď, modrý ako obloha, pyšný ako páv, žltý ako slnko, zelený ako tráva
3. Beží akoby mu zem pod nohami horela. Čuší ako voš pod chrastou. Chodí ako zmoknutá kura. Metá sa ako ryba na suchu. Ostrý ako britva.
4. a) zvučný, hlasný, mocný hlas, b) vystretý, rovný, vzpriamený, c) milý, sladký, d) veľmi dobre, príjemne, e) dáva veľký pozor, f) veľa rozpráva, g) je ich veľa, h) ťažko a pomaly, i) je necitlivý

ZAPAMÄTAJ SI prirovnáva, porovnáva dve a viac vecí/vonkajšej podobnosti/ako, sťa/vlastný príklad.

• PRÍSLOVIA, POREKADLÁ A PRANOSTIKY

1.	meno	odhad	dátum
	Matej		24.2.
	Katarína		25.11.
	Barbora		4.12
	Roman		23.2.
	Agáta		5.2.
	Blažej		3.2.
	Radko		21.3.
	Martin		11.11.

2. A. a) vianočné sviatky – 24.12.; b) samostatná práca; c) stredoslovenské nárečie
B. a) pálenie Moreny; b) samostatná práca; c) západoslovenské nárečie
C. a) vianočné sviatky – 24. 12.; b) samostatná práca; c) východoslovenské nárečie
3. Malé deti, malá starosť, veľké deti, veľká starosť./Nie je ten múdry, čo veľa vie, ale kto vie, čo mu treba./Ani jedna kaša sa taká horúca neje, ako sa uvarí./Kto druhému jamu kope, sám do nej padá./Pravda je len jedna a tú chce každý mať./Sľubuje ti hory-doly, nepodá ti pohár vody./Z cudzej škody sa neraduj, ale sa už./Nedá sa piesok do snopov viazať a voda hrabať.
4. Kto chce s vlkami žiť, musí s nimi vyť. (príslovie)/Hľadá ihlu v kope sena. (porekadlo)/Svätá Žofia, víno vypíja. (pranostika)/Bez práce nie sú koláče. (porekadlo)/Dvakrát meraj a raz strihaj. (porekadlo)/Studený máj v stodole raj. (pranostika)

5. Láska nie je bez trní. – láska niekedy bolí a sklame/Bližšia košeľa ako kabát. – každý si háji toho, kto je mu bližší/Z malej iskry veľký oheň býva. – aj z malého problému môže byť časom katastrofa/Najprv práca, potom pláca. – najprv treba pracovať, aby sme mohli očakávať odmenu/Hneď sú myši smelšie, keď kocúr nie je doma. – bez dozoru sa režim, disciplína rýchlo naruší
6. a) Nie všetko, čo vyzerá navonok dobré, je dobré aj vo vnútri. – porekadlo, b) Je to narýchlo vyrobené, nepremyslené. – porekadlo, c) Vadila jej. – porekadlo, d) Nemôžeme robiť niečo, na čo nemáme danosti. – porekadlo, e) Bol vinný, niečo urobil. – porekadlo, f) Ak si je niekto sám sebou príliš istý, môže sa sklamať. – príslovie, g) Už je to dohodnuté. – porekadlo, h) Dobrá rada je niekedy najcennejšia. – porekadlo, i) Ak chcem niečo dosiahnuť, musím na tom pracovať. – porekadlo, j) Kto nepracuje, ten nič nevie. – porekadlo

ZAPAMÄTAJ SI ľudovú múdrosť a má poučný charakter/Porekadlo/nepriamo/Nevyplýva/pozorovaním prírody/pranostiky

MINIKVÍZ 1. A, 2. B, 3. B, 4. C, 5. A, 6. B, 7. B, 8. A, 9. B, 10. C, 11. B, D, 12. C, 13. A, 14. C, 15. B, 16. C, 17. A, 18. A, 19. C, 20. B

5 OPAKUJEME UČIVO 5. ROČNÍKA

1. a) Podčiarknuté vety majú klesavú melódiu.
b) V texte sa nenachádza rozkazovacia veta.
c) Dôraz je na slove každý. – Ako často má stará mama lastovičky pod strechou?
d) 1. veta – S doširoka otvoreným zobáčikom lovia hmyz lastovičky.
2. veta – Lastovičky lovia s doširoka otvoreným zobáčikom hmyz.
2. prechádzka/predpona/blízky, ježko/hrudka/Rudko
3. a) Najkrajšou triedou v našej škole je trieda biológie. Na stene je to samý vták, dokonca tam visí aj páv, lepšie povedané jeho pierko. Biológii mám rád, keď sa učíme o rozmanitosti rastlín a zvierat. To, čo som sa naučil, si potom všímam aj v prírode. Počas prechádzok lesom si všímam usilovné mravce, hebký mach na vlhkých miestach či spev vtákov. Často si všímam aj rýchle ťobanie ďatľa z vysokých dubov či bukov, z ktorých odstraňuje škodlivý hmyz. Na poslednej hodine biológie som si však v hlave opakoval modlitbu, aby sme nemuseli kresliť, pretože mi to nejde najlepšie. Moja prosba nebola vypočutá. Do konca týždňa máme odovzdať kresbu včely.
b) mravce, hebký, vlhkých, modlitbu, prosba, kresbu
c) K spodobovaniu na hranici slov dochádza vtedy, keď za znelou spoluhláskou nasleduje neznělá, vtedy sa znelá mení na neznělú, alebo ak za neznělou nasleduje znelá spoluhláska, vtedy sa neznělá mení na znelú.
d) znelé – v, d, ď, z, dz, b, h
neznělé – p, t, s, ch

4. a) názvy živočíchov, I mn. č. – medvedmi, kamzíkmi, orlami, svišťami, pstruhmi
názvy pohorí, D j. č. – Tatrám, Snežnému vrchu, Oravskej Magure, Chočskému vrchu, Levočskému vrchu, Pieninám, Nízkym Tatrám, Vysokým Tatrám, Alpám
názvy národov, L mn. č. – Slovákoch, Čechoch, Poliakoch, Rumunoch, Maďaroch, Angličanoch, Lotyšoch, Litovcoch, Nemcoch
povolania, A j. č. – matematika, astronóma
- b) vlastný výber podstatných mien a slovíes
5. Nízke Tatry, Slovenský raj, Demänovská jaskyňa slobody, národný park Vysoké Tatry, Tatranský národný park, Banská Bystrica, tatranské pleso, Nové Mesto nad Váhom, Veporské pohorie, Malá Fatra, Podunajská nížina, Čierny Váh
6. vajíčko – stredný rod, j. č., N, mesto/s matkou – ženský rod, j. č., I, žena/o dievčatách – stredný rod, mn. č., L, dievča/z obce – ženský rod, j. č., G, dlaň/otcovi – mužský rod, j. č., D/L, chlap/dedov – mužský rod, mn. č., G/A, chlap/piesni – ženský rod, mn. č., G, dlaň/pod stromom – mužský rod, j. č., I, dub/s ľudstvom – stredný rod, j. č., I, mesto/o kolegyni – ženský rod, j. č., L, ulica/v povedomí – stredný rod, j. č., L, vysvedčenie/s príbehom – mužský rod, j. č., I, dub
7. a) z vonkajšej strany, v krásnej záhrade, poznávacia turistika
b) samostatná práca
8. a) I. odsek/ ženský rod – Štiavnica, hradby (2x), veža, jašterice (2x), povest'
II. odsek/mužský rod – pastier, Adam (5x), Marnovec, kameni, kraji, lažika, Adama, prášok, prsty, kameň, kameňom, domov
III. odsek/stredný rod – polia, deti, remeslo, zlato (2x), mesto
- b) Banskej, zobrazené, bielom, mokrej, drobnými, očarovaný, zlaté, zlatý, neobyčajného, okovanú, milý, vyvaleným, celom, celý, hlboké
biely – belší – najbelší, drobný – drobnejší – najdrobnejší, neobyčajný – neobyčajnejší – najneobyčajnejší, milý – milší – najmilší, hlboké – hlbšie – najhlbšie
- c) sú, je, sú, sú, vieme, sú, vysvetľuje, pozerá, vidí, nemýli sa
- d) na ňom – zámeno, na nej – zámeno, po krajoch – podstatné meno, na ňom – zámeno, do znaku – podstatné meno, o náleze – podstatné meno, po celom – prídavné meno, po lesoch – podstatné meno, na povrchu – podstatné meno, do zeme – podstatné meno, do hĺbky – podstatné meno, zo šachty – podstatné meno, na všetky – zámeno
- e) kopali ako krti – kopali veľmi hlboko + vlastné príklady
9. malý – menší – najmenší, osobný – osobnejší – najosobnejší, pekný – krajší – najkrajší, múdra – múdrejšia – najmúdrejšia, vysoký – vyšší – najvyšší
10. a) vysoká – vzor pekný, horúci – vzor cudzí, chránená – vzor pekný, najnovší – vzor cudzí, biela – vzor pekný, svieži – vzor cudzí
b) samostatná práca

11. a) mňa, naším, jeho, oni, nim, nás, nám, jej, mi, moju, samé, nám, jeho, neho, jemu
b) naším, jeho, nám, jej, moju, nám, jeho, jemu

12. a) štyridsiaty piaty druh, b) rok tisícdeväťstodeväťdesiatdeväť, c) skončil dvanásť,
d) stosedemdesiatosem lentiliiek, e) k siedmym narodeninám, f) ôsmim spolužiakom,
g) tretí druh pečiva, h) boli prví v poradí

13. a) siedmy/siedma/siedme, b) deväťstodeväťdesiatosem, c) šesťdesiatjeden, d) dvadsiaty/
dvadsiata/dvadsiate

14. cestujem, cestovali ste, bude cestovať, budeš cestovať, cestujú, cestovali sme

15. a) + b)

vy-	za-	do-	na-	po-	pred-
vychádzka	zachádzka	dochádzka	-	-	-
vyskočiť	zaskočiť	doskočiť	naskočiť	poskočiť	predskočiť
vyhovoriť	zahovoriť	dohovoriť	nahovoriť	pohovoriť	-
vychystať	-	-	nachystať	-	-
-	-	dovysávať	-	povysávať	-
vybehnúť	zabehnúť	dobehnúť	nabehnúť	pobehnúť	predbehnúť

c) vy-, do-

d) pred – predstaviť, predkus, predložiť, predpoklad, predstih...

e) samostatná práca

f) samostatná práca

16. samostatná práca

17. spisovnosti/nespisovné/nespisovným/nárečové/jednovýznamové/vlastný príklad žiaka/
viacvýznamové/vlastný príklad žiaka/synonymá/antonymá/antonymá/synonymá/
frazologizmy/porekladlá/pranostiky/porekladlom/ponaučení,/pranostika

slovo	synonymum	antonymum
pekný	krásny	škaredý
cenný	vzácný	bezcenný
teplý	horúci	studený
robiť	pracovať	nerobiť
starobylý, starodávny	historický	moderný

19. hlava – Hlava štátu odišla na návštevu do zahraničia.

jazyk – Zahryzol som si do jazyka./Trčí ti jazyk z topánky.

pero – Páv si hrdo natriasal svoje perá.

nohu – Udreľ som si nohu do nohy stola.

listy – Starký písal babičke lúboštné listy až z Paríža.

jamky – Minul som poslednú jamku.

Oko – Na pančuchách sa mi urobilo veľké oko./Ryby sa snažili dostať cez oká siete.

20. samostatná práca

21. synonymá – perlivý/sýtený, knísať/kolísať, babička/stará mama, vravela/hovorila,
vlastník/majiteľ, vzdelávať sa/študovať, doprava/transport
antonymá – pracovitý/lenivý, cudzí/známy, lacný/drahý, všetci/nikto, hlučný/
tichý, siať/žať, naľavo/napravo

22.	slovo	synonymum	antonium	prirovnanie
	pracovitý	usilovný, robotný	lenivý	pracovitý ako včielka
	biely	svetlý	čierny	biely ako stena
	múdry	inteligentný, vzdelaný, študovaný	hlúpy	múdry ako sova, múdry ako rádio
	pyšný	hrdý, namyslený	ustráchaný, zakríknutý	pyšný ako páv
	verný	oddaný, lojálny	neverný	verný ako pes

23. a) spisovné – lokalita, okno, helma, bielizeň, rožok, prilba

nespisovné – matika, rohlík, prádlo, babenka

nárečové – krumpľa, chrabet, pitvorec, chicic

b) samostatná práca

24. a) uhádol niečo, b) klamal jej, c) idealizuje si niečo, je naivný, d) veľmi skoro, e) slabé miesto, f) ignoruje problém

25. Hlava deravá. – zábudlivosť, Má hrošiu kožu. – necitlivosť, Má ostrý jazyk. – zlomyseľnosť, Má tvrdé lakte. – priebojnosť, Robota mu smrdí. – lenivosť, Má svoj rozum. – tvrdohlavosť

26. Žofia, september, Medardova, Katarína, Barbora, lastovičky, Agáta, Jáne, Martin, Matej
tajnička: OPAKOVANIE

27. 1 – Má sa ako prasa v žite./2 – Hľadať ihlu v kope sena./3 – Hádzať hrach na stenu./

4 – Dvakrát meraj a raz strihaj.

MINIKVÍZ 1. C, 2. C, 3. A, 4. B, 5. D, 6. C, 7. D, 8. A, B, C, D, 9. C, 10. A, 11. C, 12. C, 13. C, 14. C, 15. C, 16. D, 17. C, 18. B, 19. B, 20. D, 21. A, 22. C, 23. D, 24. A, 25. C, 26. A, B, D, 27. A, 28. A, 29. C, 30. A